

Nr 16.

Ankom till Riksdagens kansli den 1 april 1911 kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 25 § 4 mom. i förordningen angående beskattning af socker den 11 oktober 1907.

(2:a Afd.)

Genom proposition nr 91 af den 10 februari 1911, hvilken hänvisats till bevillningsutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att besluta, att 25 § 4 mom. i förordningen angående beskattning af socker den 11 oktober 1907 skall från och med den 1 september 1911 erhålla följande ändrade lydelse:

Dagarfvode utgår af statsmedel under tjänstetiden till förste kontrollör med tolf och till annan kontrollör med sex kronor; och erhåller förste kontrollör dessutom, om resa förekommer, reseersättning med femton kronor för hvarje gång, han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas. Förordnas förste kontrollör att verkställa förrättning under tid, då han ej är inkallad till tjänstgöring, erhåller han dels dagarfvode med tolf kronor dels ock reseersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente.

Enligt omförmälda statsrådsprotokoll har chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning i statsrådet anført följande:

»I en den 3 oktober 1910 till finansdepartementet ingifven skrift
Bihang till Riksd. prot. 1911. 5 Saml. 1 Afd. 16 Häft. (Nr 16.) 1

hafva förste kontrollörerna vid sockerraffinaderierna i riket i underdånighet gjort framställning om vidtagande af sådan ändring af 25 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker, att dagarfvodet för förste kontrollör måtte utgå med tolf kronor om dagen under hela tillverkningsåret.

Enahanda framställning har för icke lång tid tillbaka varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts pröfning. Enär hvad då förekom i saken inverkar på bedömandet af den nu föreliggande framställningen, tillåter jag mig bringa i erinran de viktigaste momenten i det tidigare ärendet.

Ifrågavarande tjänstemän hade i december 1909 i en underdånig skrift gjort samma ansökning, som nyss nämnts.

Till stöd för denna framställning framhölls därvid följande.

Enligt förordningen om beskattning af socker af den 2 juni 1905, 25 § 4 mom., hade förste kontrollörernas arfvode utgått med tolf kronor om dagen under första hälften af tillverkningsåret samt med endast åtta kronor under andra hälften af detsamma. I Kungl. Maj:ts den 6 mars 1905 till Riksdagen aflåtna proposition med förslag till förordning om beskattning af socker hade, på tillstyrkan af dåvarande kontroll- och justeringsbyrån, det högre arfvodets bibehållande under hela tillverkningsåret blifvit föreslaget, men hade detta ej blifvit af Riksdagen bifallet.

Man kunde dock påstå, att kännedomen om de med förste kontrollörernas arbete vid ett sockerraffinaderi (alltså en sockerfabrik, som stode under kontrollbevakning under mer än sex månader af året, och där den hufvudsakligaste kontrollen utöfvades, d. v. s. den egentliga skatteläggningen ägde rum), jämfördt med motsvarande arbete vid en råsockerfabrik, där kontrollen vore mindre än sex månader, skulle hafva åstadkommit, att förenämnda proposition säkerligen blifvit bifallen.

Genom Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut att från och med den 1 augusti 1908 indraga öfverkontrollörsbefattningarna vid socker-tillverkningen öfverflyttades på förste kontrollörerna en större del af dessas åligganden, och kunde denna omständighet anses som ett bidragande skäl för den underdåniga ansökningen.

Vidare erinrades om, att aflöningen utginge som dagarfvode och att förste kontrollörerna icke blott saknade semester, utan äfven vid sjukdomstillfälle ginge förlustiga all med tjänsten förenad inkomst. De vore icke ens som fabrikernas arbetare och tjänstemän under arbetet olycksfallsförsäkrade, ehuru de gifvetvis löpte samma risk som dessa.

För tjänstemän med de kvalifikationer, som för förste kontrollörsbefattning kräddes, kunde därför en så ojämn eller olikformad inkomst

ej verka uppmuntrande; lefnadsomkostnaderna vore ju äfven särskildt höga, och gifvetvis ej mindre under det ena halfåret än under det andra.

Öfver nämnda framställning afgaf kontroll- och justeringsstyrelsen den 15 december 1909 infor dradt underdånigt utlåtande och erinrade därvid, att bevillningsutskottet vid 1905 års Riksdag i sitt med anledning af Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition afgifna betänkande framhållit, att de förste kontrollörer, som vore anställda vid raffinaderierna och följaktligen, i olikhet med hvad som ägde rum vid råsockerbruken, tjänstgjorde året om, enligt den af Kungl. Maj:tt föreslagna beräkningsgrunden skulle komma att uppbära en ersättning af tillhopa 4,380 kronor, hvilken ersättning i förhållande till det arbete, som åläge dessa tjänstemän, och de kompetensvillkor, som å dem ställdes, syntes utskottet något för hög. Utskottet hade därför föreslagit åtta kronor om dagen såsom arfvode för tjänstgöringstid, som öfverstege sex månader, hvilket förslag af Riksdagen antagits.

Efter erinran härom anförde kontroll- och justeringsstyrelsen vidare, att bevillningsutskottets motivering hvilade på den uppfattningen, att förste kontrollörens arbete skulle vara detsamma vid raffinaderi som vid råsockerfabrik. Så vore emellertid icke förhållandet, ty vid ett raffinaderi, där, såsom sökandena påpekat, den egentliga sockerbeskattningen ägde rum, hade förste kontrollören en afsevärdt mera omfattande bokföring att ombesörja, och där vore han ock förman för en betydligt större kontrollpersonal än vid råsockerfabrikerna. Förste kontrollörsbefattningen vore därför mera maktpåliggande vid raffinaderi än vid råsockerfabrik, och det vore enligt styrelsens åsikt synnerligen önskvärdt att till dessa befattningar hafva tekniskt utbildade personer att tillgå.

Under sådana förhållanden vore det obilligt, att förste kontrollörerna vid raffinaderierna skulle vara relativt sämre aflönade än deras kolleger vid råsockerfabrikerna. Ett med 12 kronor om dagen utgående arfvodesbelopp vore för öfrigt ej heller i och för sig för högt, i synnerhet då arfvodestagaren endast förordnades tillsvidare under högst ett år och således ej vore berättigad till någon pension samt vid inträffande sjukdomsfall genast ginge förlustig all inkomst af befattningen.

På grund af hvad styrelsen sålunda anført ansåg styrelsen sig böra på det lifligaste tillstyrka bifall till sökandenas underdåniga framställning om arfvodesförhöjning.

Statskontoret, som jämväl hade hörts öfver förste kontrollörernas år 1909 gjorda ansökning, hade i underdånigt utlåtande den 3 mars 1910 anført, att hvad kontroll- och justeringsstyrelsen framhållit till stöd för sin hemställan om bifall till ifrågavarande framställning utvisade, att

förste kontrollörerna vid raffinaderierna hade ett mera omfattande och maktpåliggande arbete än motsvarande tjänstemän vid råsockerfabrikerna; och detta förhållande skulle utan tvifvel, om styrelsens uttalande därom, att de förra vore relativt sämre aflönade än de senare, kunde anses fullt riktigt, kunna påkalla en ändring i nuvarande aflöningsförmåner. Men enligt statskontorets mening åtnjöte förste kontrollörerna vid raffinaderierna redan därigenom, att de uppbure aflöning hela året om, låt vara med minskadt belopp under senare halfåret, en betydande förmån framför förste kontrollörerna vid råsockerfabrikerna, hvilka under mer än halfva året vore utan all inkomst af sin befattning.

Såsom ett bidragande skäl för bifall till sin framställning hade sökandena åberopat den omständigheten, att genom indragning af öfverkontrollörerna en större del af dessa åligganden öfverflyttats på förste kontrollörerna. I afseende härå kunde anmärkas, att, i fall härigenom någon afsevärd ökning i sökandenas göromål ägt rum, hvilket statskontoret för sin del icke vore i tillfälle att kunna bedöma, detsamma gällde äfven förste kontrollörerna vid råsockerfabrikerna. Kontroll- och justeringsstyrelsen hade emellertid icke i sitt utlåtande upptagit detta skäl för arfvodesförhöjningen.

Då, såvidt statskontoret hade sig bekant, ifrågavarande befattningar, till hvilka nödig kompetens förvärfvades på ganska kort tid af den, som aflagt mogenhetsexamen eller examen från tekniskt läroverk, vore rätt begärliga, syntes ur sådan synpunkt någon arfvodesförhöjning ej vara nödvändig.

Statskontoret ansåge sig alltså sakna skäl att tillstyrka framställning till Riksdagen angående höjning af ifrågavarande, år 1905 bestämde dagaflöning.

Vid pröfning af den förevarande framställningen har Eders Kungl. Maj:t den 8 april 1910 förklarar densamma icke till någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Nu hafva, som nämndt är, ifrågavarande förste kontrollörer förnyat sin berörda underdåniga framställning af år 1909 och därvid, jämte det de åberopat hvad de till stöd för nämnda framställning anfört, tillika hemställt, att den begärda arfvodesökningen måtte, därest den beviljades, utgå från och med innevarande tillverkningsårs början den 1 september 1910.

Öfver denna ansökning hafva öfverståthållareämbetet samt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands, Malmöhus och Skaraborgs län afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden.

Öfverståthållareämbetet har därvid förklarar sig anse en höjning i aflöningen fullt befogad. Förste kontrollörerna vid sockerraffinaderierna hade sig ålagdt ett mer omfattande och ansvarsfullt arbete än det, som tillkomme andra kontrolltjänstemän i fråga om socker-, brännvins- och maldrycksbeskattningen. Hos de förre kräfdes ock insikter i kemi och närbesläktade kunskapsgränar, som icke erfordrades beträffande de senare. I ganska vidsträckt omfattning kunde vid sådant förhållande dessa också utses bland militärer, f. d. militärer eller andra, som hade inkomst af lön eller pension och således för sin utkomst icke vore helt och hållet beroende af kontrollörsarvodet. Dessa förhållanden i förening med de synpunkter, sökandena själfva framhållit, likasom ock den omständigheten, att förste kontrollör på grund af tjänstens tidskräfvande beskaffenhet icke vore i tillfalle att förvärfva annan inkomst utöfver arvodet, kunde till fullo motivera den af sökandena begärda höjningen af arvodet.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län hade för sin del icke kunnat finna annat än att en förste kontrollör, som i första hand skulle vara ansvarig för utöfvandet af en pålitlig kontroll och som skulle besitta icke blott vissa teoretiska och tekniska kunskaper, utan äfven särskilda personliga egenskaper, under nuvarande tidsförhållanden mycket väl vore förtjänt af en till 4,380 kronor uppgående aflöning, så mycket mera som en förste kontrollör vore tillförbunden, att minst sex timmar hvarje dygn vara i fabriken närvarande och deltaga i kontrollgöromålen, och har fördenskull tillstyrkt, att aflöningen till förste kontrollör vid sockertillverkningen måtte bestämmas till 12 kronor om dagen under hela tjänstgöringstiden.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län har förklarar sig icke tveka att på det kraftigaste tillstyrka bifall till framställningen, hvaremot Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län förmålt sig anse att, hvad Skaraborgs län beträffade, någon förhöjning i aflöningsförmånerna för förste kontrollörerna icke vore af behovet påkallad. Såsom skäl för detta afstyrkande har befallningshafvanden anfört, att i Skaraborgs län finnes endast en sockerfabrik, nämligen Lidköpings sockerfabrik. Vid densamma hade tillverkningen — utom under år 1910, då fabrikationen på grund af bristande tillgång på råsocker varit afbruten under 2 månader — fortgått i hufvudsak hela året. Till följd af betodlingens ringa omfång inom länet komme emellertid fabrikationen under flera år framåt att stå stilla under minst två månader om året. Härtill komme, att förste kontrollörernas tjänstgöring syntes inskränka sig till 6—7 timmar dagligen.

Kontrollstyrelsen, till hvilken ärendet blifvit för yttrande remit-

teradt, har i underdånigt utlåtande den 5 november 1910 förklarat sig vidhålla sin i det förutnämnda underdåniga utlåtandet den 15 december 1909 uttalade åsikt om önskvärdheten af en förhöjning af förste kontrollörernas vid raffinaderierna arfvode. Med anledning af statskontorets underdåniga utlåtande den 3 mars 1910 öfver den första framställningen i detta ämne erinrade kontrollstyrelsen därom, att för förste kontrollörerna vid råsockerfabrikerna, hvilka i allmänhet endast tjänstgjorde tre månader eller något mera hvarje år, denna befattning endast vore en bisak, som ej hindrade dem att under den öfriga delen af året utöfva annan verksamhet, under det att kontrolltjänsten för de vid raffinaderierna anställda, hvilka vore i tjänstgöring hela eller största delen af året, utgjorde den hufvudsakliga sysselsättningen.

Att det dittills ej varit brist på sökande till förste kontrollörsbefattning i allmänhet vore visserligen sant, men det vore endast ett fåtal af dessa sökande, som lämpade sig till förste kontrollör vid raffinaderi.

Med stöd af hvad styrelsen sålunda anfört samt hvad i öfrigt förekommit hemställde styrelsen, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen, att 25 § 4 mom. i förordningen angående beskattning af socker den 11 oktober 1907 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Dagarfvode utgår af statsmedel under tjänstetiden till förste kontrollör med tolf och till annan kontrollör med sex kronor; och erhåller förste kontrollör dessutom, om resa förekommer, reseersättning med femton kronor för hvarje gång han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas. Förordnas förste kontrollör att verkställa förrättning under tid, då han ej är inkallad till tjänstgöring, erhåller han dels dagarfvode med tolf kronor dels ock reseersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente.

Kontrollstyrelsen hemställde härjämte, att denna ändrade lydelse måtte få tillämpas redan under nuvarande tillverkningsår.

I underdånigt utlåtande den 9 december 1910 har statskontoret förklarat sig icke hafva anledning att frångå sin i sitt underdåniga utlåtande den 3 mars 1910 i ämnet uttalade uppfattning.

Ehuru de skäl, på hvilka statskontoret grundat sitt afstyrkande af den år 1909 föreliggande framställningen i ämnet och som för statskontoret varit afgörande jämväl vid bedömandet af den nu förevarande framställningen, måste erkännas äga mycket berättigande, synes mig dock denna fråga hafva kommit i en något annan belysning efter de meddelanden, som kontrollstyrelsen i sitt underdåniga utlåtande den

5 november 1910 lämnat om svårigheterna att få ifrågavarande första kontrollörsbefattningar besatta med fullt kvalificerade personer. Häraf och af upplysningar, som jag sedermera under hand från kontrollstyrelsen erhållit om arten af dessa svårigheter, hvilka närmast sammanhänga därmed, att för kontrollarbetets effektiva utförande erfordras en viss vetenskaplig utbildning, som i regel icke står till buds mot den ersättning, som nu bjudes för ifrågavarande arbete, och hvilka svårigheter icke kunna förväntas blifva mindre i framtiden utan snarare tvärtom, har jag blifvit öfvertygad om angelägenheten däraf, att åtgärder nu vidtagas för att förbättra nämnda tjänstemäns aflöningsförmåner. Det synes mig nämligen eljest vara att befara, att man vid rekryteringen af kåren i fråga understundom kan blifva nödsakad att ställa sina fordringar på dessa tjänstemäns skicklighet lägre, än som för det allmänna är nyttigt. Då något sådant gifvetvis icke bör få inträffa, och en löneförbättring af den utsträckning, som blifvit ifrågasatt, synes vara fullt ägnad att förekomma en sådan sänkning af denna tjänstemannakårs nivå, anser jag mig böra förorda framställningen om förhöjning af berörda arfvode till 12 kronor om dagen för hela tillverkningsåret.

Den förändrade bestämmelse om ifrågavarande arfvode, som må komma att utfärdas, synes mig icke lämpligen böra träda i kraft förr än vid nästa tillverkningsårs början eller den 1 september 1911.»

I likhet med hvad föredragande departementschefen i ärendet framhållit finner äfven utskottet det vara påtagligt, att för ett effektivt utöfvande af ifrågavarande kontroll erfordras för uppdraget särskildt kvalificerade personer med tekniska insikter på förevarande område. Då den nu föreslagna arfvodeshöjningen innebär en ökad och, efter hvad departementschefen erinrat, behöflig garanti för att icke krafvet på ifrågavarande tjänstemäns kompetens skall behöfva eftergifvas, anser utskottet sig böra tillstyrka hvad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet hemställer fördenskull,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition med förslag till ändrad lydelse af 25 § 4 mom. i gällande förordning angående beskattning af socker, måtte besluta, att samma moment skall från och med den 1 september 1911 erhålla följande ändrade lydelse:

Utskottet.

Dagarfvode utgår af statsmedel under tjänstetiden till förste kontrollör med tolf och till annan kontrollör med sex kronor; och erhåller förste kontrollör dessutom, om resa förekommer, reseersättning med femton kronor för hvarje gång, han inträder i tjänstgöring eller från en till annan fabrik förflyttas. Förordnas förste kontrollör att verkställa förrättning under tid, då han ej är inkallad till tjänstgöring, erhåller han dels dagarfvode med tolf kronor, dels ock reseersättning enligt fjärde klassen i gällande rese-reglemente.

Stockholm den 31 mars 1911.

På bevillningsutskottets vägnar:

ALEXIS HAMMARSTRÖM.

Herrar friherre *Trolle*, *Jesperson* och *Kvarnzelius* hafva anhållit få antecknadt, att de icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende inom utskottet.